

2 februari 2025

Kwijtschelden van de schulden

Nehemia 5:1-19

Thema: Zorgen voor elkaar

Doel

De kinderen leren dat God wil dat arme en zwakke mensen beschermd worden

Toelichting

Nehemia is niet alleen de man die de muren van Jeruzalem heeft laten herbouwen. Hij kan ook goed een stad besturen. Doordat voedsel duur is kunnen alleen de rijke mensen voldoende graan kopen. Zij houden genoeg over, nadat ze de belasting aan de Perzische koning hebben betaald. Anderen moeten lenen bij de rijken; als ze niet kunnen terugbetalen zijn ze huis, wijngaard of akker kwijt. Dat gebeurt ook echt. De rijke mensen worden zo alleen maar rijker, de arme mensen armer. Het is zelfs zo erg dat sommige mensen hun kinderen als slaven moeten verkopen! Nehemia is woedend. Als je samen werkt moet je ook samen delen, samen leven. Juist in de stad die God een nieuwe toekomst geeft. Nehemia roept de rijken op de armen alles terug te geven, om hun de schulden kwijt te schelden. Zelf vraagt hij ook geen geld voor wat hij als gouverneur van Juda doet. Hij geeft een voorbeeld wat geloven in God van je vraagt: opkomen voor armen en zwakken.

Titel van het ONDERBOUW-verhaal: Samen bouwen, samen delen

Richtlijnen: Alle mensen hielpen elkaar om de muur van Jeruzalem opnieuw te bouwen. Samen waren ze aan het werk. Nu is er gebrek aan eten. Het graan is duur. Voor de rijke mensen is dat niet zo erg, maar voor anderen is dat een probleem. Veel rijken zeggen nu: wij willen jullie wel helpen als wij jullie huis, jullie akker of wijngaard krijgen. Sommigen nemen zelfs kinderen van armen mee om voor hen te werken.

Nehemia vindt dat niet eerlijk. Hij is heel kwaad. Als je samen werkt moet je ook het eten met elkaar delen. 'God wil, dat jullie alles weer teruggeven. Dan heeft iedereen genoeg en komt niemand tekort.' En dat gebeurt.

Titel van het MIDDENBOUW-verhaal: Zorgen voor elkaar

Richtlijnen: Nehemia hoort dat rijke Judeeërs rijker worden ten koste van hun armere volksgenoten. Iedereen moet belasting betalen en van wat over is leven ze. Armere Judeeërs komen tekort om graan te kopen voor hun gezinnen. De rijken willen de armen wel geld lenen. Ze vragen een hoge rente en als er niet betaald wordt is het huis, de wijngaard of de akker hun eigendom. Of de kinderen van deze armen worden tot slaaf gemaakt. Alle kansen om uit de zorgen te komen zijn weg. Want hoe verdien je geld zonder een eigen akker of wijngaard?

Nehemia is woedend. Hij maakt duidelijk dat het in Gods volk anders hoort te gaan. Je zorgt gewoon voor elkaar. Zeker als je iedere dag bouwt aan de stad waarin je allemaal leeft. Zeker omdat God je alles heeft gegeven. Nehemia geeft namens de HEER opdracht alle schulden kwijt te schelden, zodat iedereen weer een huis heeft en eten kan verbouwen.

Vind jij het normaal om te delen? Van jouw snoep? Van jouw spullen (fiets, speelgoed)?

Hoe kunnen rijke mensen in Nederland vandaag voor anderen opkomen die minder hebben dan zij?

Titel van het BOVENBOUW-verhaal: Schuldsanering

Richtlijnen: Soms raken mensen financieel in de problemen. Ze verliezen hun baan, hebben hoge kosten door een ziekte/handicap of doen zelf iets onverstandigs. De schulden worden steeds groter en hun problemen dus ook. Dan kunnen ze vragen om schuldsanering. Ze leven een paar jaar heel zuinig en kunnen allen kopen wat echt nodig is. Degenen bij ze schulden hebben schelden een deel van de schuld kwijt. Daarna kunnen ze weer bij nul beginnen en een nieuwe toekomst opbouwen.

Schulden, ze ontstaan ook in Jeruzalem. Niet alleen door de belasting aan de Perzische koning, ook niet door de hoge kosten van eten in een tijd van schaarste. Nee, doordat rijkere over de rug van armere mensen nog rijker willen worden. Ze rekenen hoge rente voor een lening en eisen huizen, akkers en wijngaarden als onderpand. Ze laten zelfs kinderen als slaven voor hen werken.

Nehemia is woedend. Als je samen werkt moet je ook samen delen, samenleven. Juist in de stad die God een nieuwe toekomst geeft. Nehemia roept de rijken op de armen alles terug te geven, om hun de schulden kwijt te schelden. Zelf vraagt hij ook geen geld voor wat hij als gouverneur van Juda doet. Hij geeft een voorbeeld wat geloven in God van je vraagt: opkomen voor armen en zwakken.

Wat betekent zorgen voor elkaar in opdracht van God voor ons? Laat de jongeren in groepjes ideeën verzamelen.

Extra bijbelgedeelte: Matteüs 19:16-24

(Een rijke jongeman wil Gods geboden doen, maar weigert zijn rijkdom op te geven en te delen met de armen. Blijkbaar vindt Hij een leven met alleen Jezus en zijn Koninkrijk te onzeker.)

Auteur: DW

Achtergrondinformatie

Algemene inleiding

Het werk nadert zijn voltooiing. Het lijkt alsof er met enthousiasme en eensgezindheid gewerkt wordt, maar onder de oppervlakte is er van alles aan de hand. Het wordt een nieuwe crisis voor Nehemia, een probleem dat wel het laatste is wat hij op dit moment gebruiken kan. Terwijl de klagers behoren tot families die vanaf het begin het project van de herbouw van de muur enthousiast hebben begroet en hun mannen en zonen op de muren aan het werk hebben gezet. Maar nu de eerste golf van het enthousiasme voorbij is, komen er serieuze klachten.

Wat is er aan de hand? Er dreigt hongersnood. Er zijn gezinnen die niet meer aan eten kunnen komen. Bij de armen stijgt het water tot aan de lippen. Het werk op de muren gaat ten koste van het werk op de velden. Als het blijft gaan zoals nu, zal er het komende jaar geen oogst zijn en de gezinnen zullen dan echt honger gaan lijden. Echte honger heeft sommigen van het volk – vooral de kleinere boeren – al genoodzaakt om gedeelten van hun land als onderpand te geven om geld voor zaikoren bij elkaar te krijgen. Anderen moeten geld opnemen om de verschuldigde belasting te kunnen betalen. De een zijn dood, is de ander zijn brood.

De armen worden door de rijken uitgebuit en tot slaaf gemaakt. Sociale wantoestanden. Een hoge rentestandaard, kort gezegd: woeker. De rijken worden steeds rijker en de armen steeds armer. Er is schrijnend onrecht.

Als een boer zijn akker of wijngaard kwijtraakte, betekende dat dat hij het erfdeel kwijtraakte dat aan zijn kinderen was toevertrouwd. Het werken aan de muur verhindert hen bovendien om iets terug te verdienen. Weken achtereen ligt hun bedrijf plat ter wille van de goede zaak. Hoe moet dat straks als ze thuiskomen en de schuldeisers weer op de stoep staan? Waarom schelden de rijken hun deze schulden niet kwijt? Ze zijn toch broeders en zusters van elkaar? Ja nog erger, waarom vroegen ze zelfs hun kinderen als slaaf te verkopen?

Nehemia wordt ontzettend kwaad als hij dit hoort. Gelukkig handelt Nehemia erg wijs. Nehemia neemt eerst afstand van de zaak. Dat stelt hem in staat om af te koelen en nuchter na te denken. Hij brengt het in gebed voor God voor hij reageert. De oorzaak van Nehemia's heilige verontwaardiging ligt erin dat de rijken de wet van God overtreden.

Nehemia is niet alleen verontwaardigd, maar hij neemt ook strenge maatregelen. Eerst past hij wederhoor toe. De armen hebben geklaagd; hij spreekt nu met de rijken en de edelen. Hij zwijgt niet, maar klaagt ze in Gods naam aan. Hij belegt een massale vergadering en roept die uitbuiters publiekelijk ter verantwoording: Jullie vragen woekerrente om jezelf te bevoordelen. Dat moet afgelopen zijn. Je benadeelt niet alleen je volksgenoten, maar je doet God er een heel groot verdriet mee. Daar kunnen Sanballat en Gesem zo de vinger op leggen. De vijanden zullen deze interne misstanden aangrijpen om kwaad te spreken van Israël en zo krijgen ze een stok in de hand om naar de God van Israël te slaan. 'Dat joodse volk gaat het ook gewoon om geld en rijkdom.' Nehemia zegt eigenlijk: laten we nu een jubeljaar vieren, waarin alle verpande en in beslag genomen eigendommen teruggegeven worden aan de oorspronkelijke eigenaren. Het voorstel betreft de goederen, het geld en de kinderen. Nehemia heeft zelf hierin het goede voorbeeld gegeven.

Meer gedetailleerde beschrijving (vers voor vers)

- Vs.7. rente, woeker. Volgens de Mozaïsche wetgeving is het verboden om rente te vragen (bv. [Ex. 22:25](#)) <http://www.bijbelantekeningen.nl/files/subject?1964>
- Vs. 9. De rijken zijn niet menselijk bezig en overtreden Gods regels (Deuteronomium 15:2; 24-10; Amos 2:6-8; 8:4-8)
- Vs.13. plooi van mantel uitschudden. Zie ook Marcus 6:11 en Lucas 9:5
- Vs. 14. 32ste regeringsjaar Artaxerxes
- Vs. 15. Sjekel. Voordat er echt geld is, wordt er in het Oude Testament wel betaald met afgewogen hoeveelheden zilver of goud. De gewichtseenheid die gebruikt wordt, is de sjekel. <https://www.debijbel.nl/wereld-van-de-bijbel/kennis-achtergronden/bestuur-samenleving/sjekel-munt>
- Vs. 15. gouverneur. Een soort onderminister van de koning in Babel.
- Vs., 17 grote maaltijd, banket. Het behoorde tot de taak van de gouverneur om de hooggeplaatsten in zijn gebied bezig te houden. Door grote banketten lieten ze zien hoe rijk ze waren. Maar die enorme banketten werden betaald met belastinggeld, dus door de gewone mensen. Nehemia wilde dat niet en benadrukt daarom dat hij alles zelf betaalt.

Een of twee vragen bij het gedeelte

- Nehemia wordt in dit verhaal heel kwaad. Zou jij ook erg kwaad geworden zijn? Waarom?
- Toch gaat Nehemia niet gelijk schelden of zware straffen uitdelen. Hij gaat eerst bidden en denkt eerst rustig na voordat hij beslissingen neemt. Dat is heel verstandig van hem. Wat doe jij als jij heel erg boos bent? Ga jij dan gelijk slaan of schoppen of schreeuwen of tel je eerst heel langzaam tot tien? Waarom is het beter dat je dan eerst even pauze neemt in plaats van dat je direct reageert?

Auteur: ASdR

Liederen

Psalm 112	
Lied 968	(=Gezang 303 LvdK)
Lied 969	(=Gezang 308 LvdK)
Onze Vader	Hemelhoog 547
Ik zal de Here God liefhebben	Op Toonhoogte 523
Lees je Bijbel, bid elke dag	Hemelhoog 382
Uw Woord is een lamp voor mijn voet	Hemelhoog 494
Zoals Nehemia	Hemelhoog 70

Auteur: PZ

Samen bouwen, samen delen

Inleiding

Je kunt dierenplaatjes bij de winkel sparen en mamma van Jop heeft boodschappen gedaan. Oh, wat krijgt ze een stapel dierenplaatjes. Jop is er blij mee. Hij heeft er al heel veel en nu krijgt hij er nog meer. Zijn boek is al bijna vol. Morgen gaat hij ze mee naar school nemen. Dan kunnen de kinderen zien hoeveel hij er heeft. 's Morgens stopt Jop de plaatjes in zijn tas, bij de broodtrommel en de beker. Alle kinderen komen rondom Jop staan, als hij ze laat zien.

Stef bekijkt ze allemaal, er is een hele mooie bij en die heeft hij nog niet. Voorzichtig vraagt hij: 'Mag ik deze hebben, Jop?' Jop denkt even na en zegt: 'Je mag 'em hebben, maar alleen als ik op je feestje mag komen.'

Is dat eerlijk? Wat vind jij daarvan?

Bijbelverhaal

Nehemia, de knecht van God, is boos. Heel boos. De bouwers, die de muren van Jeruzalem weer opbouwen, zijn aan het mopperen. 'We hebben zo'n honger', zeggen ze. En: 'We hebben te weinig geld om eten te kopen'.

Dat komt omdat er te weinig eten is. De arme mensen kunnen niet meer genoeg eten kopen. De rijke mensen kunnen dat wel. Veel rijke mensen zeggen tegen de arme mensen: 'Jullie kunnen van ons best wat eten krijgen hoor, maar geef dan je huis of je land aan ons'. De rijke mensen zeggen zelfs: 'Je kunt graan krijgen als je jouw kind stuurt om voor mij te werken'.

De arme mensen weten nu niet meer wat ze moeten doen. Ze werken al zo hard, ze hebben weinig geld om eten te kopen en nu moeten ze ook alles geven aan de rijke mensen. Zelfs de kinderen moeten bij de rijke mensen hard werken. 'Nehemia, wij zijn toch even belangrijk als de rijke mensen?', vragen ze verdrietig. 'Natuurlijk' zegt Nehemia.

Hij denkt even na en dan voelt Nehemia zich erg boos worden. 'Iedereen moet bij mij komen!' zegt hij. 'Denken jullie dat het goed is wat er gebeurt? Is het goed dat jullie niet delen met elkaar? Is het goed dat zelfs de kinderen hard moeten werken voor het eten? Is het goed dat jullie niet voor elkaar zorgen? Jullie luisteren niet naar God, Hij wil dat alles weer teruggegeven wordt, dan heeft iedereen genoeg!'.

Nehemia is echt kwaad.

Hij zorgt ervoor dat iedereen weer genoeg heeft en dat er samen gebouwd én samen gedeeld wordt.

Zo wil God dat!

Auteur: KvdG

Zorgen voor elkaar

Inleiding

Zet bij het samenkomen een rugzak in het midden van de kring. Richt de aandacht van de kinderen erop en zeg en passant: 'Wat ik nou toch heb meegemaakt!' Vertel dat je tijdens een treinreis deze rugzak eenzaam in de coupé zag staan. Dat niemand bij de tas hoorde en dat jij hem hebt meegenomen, de trein uit'. 'Wat een mooie rugzak, hè? En er zit ook nog wat in, kijk maar... haal een portemonnee tevoorschijn en wacht op de reactie. Vertel verder, terwijl je de portemonnee opent. Kijk maar eens: een briefje van tien euro en ook nog wat losse munten van twee euro. Samen wel bijna twintig euro. Wat zou ik daar allemaal mee kunnen doen? Daar ga ik nog eens goed over nadenken.... Wacht de reactie af en doe alsof het gewoon is dat jij dat 'eerlijk' gevonden geld voor jezelf gaat gebruiken. Als iemand van de kinderen op het idee komt dat je het anders zou moeten aanpakken door het naar de politie te brengen of zo, laat die reactie dan even voor wat die is. Zet de tas weer in het midden en ga soepel over tot de orde van het verhaal. Waar waren we eigenlijk gebleven in de geschiedenis van Nehemia de bouwer? Neem een kaartje mee waarop vet staat, teruggeven. Bewaar dat voor het eind.

Bijbelverhaal

De kapotte muur van Jeruzalem is bijna opgebouwd. Wekenlang zijn de mannen van de provincie Juda er mee bezig geweest. De vrouwen bleven thuis om voor de kinderen en de akkers te zorgen. Nehemia is blij dat de herbouw van de muur met hulp van God kon doorgaan, ondanks dat vijanden het probeerden tegen te houden. Hij zit in zijn huis en denkt na over hoe het verder zal gaan in Jeruzalem. Plotseling komen er een paar vrouwen binnen. Ze gaan vlak voor hem staan. De eerste vrouw doet nog een stap dichterbij en kijkt Nehemia strak aan. 'Meneer', zegt ze, 'u bent vast heel blij dat het goed gaat met die muur rond de stad maar wij zijn helemaal niet blij. Voor ons zijn de problemen alleen groter geworden. Wij zijn helemaal niet veilig door die muur. Mijn kinderen gaan dood van de honger, omdat ik hun geen eten kan geven! Ik had een akker waarop ik graan verbouwde om brood te kunnen bakken. Omdat er in ons gezin geld nodig was en ik dat niet had, heb ik die akker moeten uitlenen zodat een ander hem kan gebruiken. Hij heeft mij daarvoor geld gegeven, maar nu ik geen akker meer heb, is er ook geen graan om brood te bakken. Mijn kinderen hebben honger en ik kan ze niks geven. Wie kan mij helpen?' Dan begint de tweede vrouw te vertellen: 'Meneer, die muur is prachtig, maar komt u eens in mijn huis kijken. Mijn kasten zijn leeg. Er is niks om brood van te bakken en ook de wijn die wij elke dag drinken bij ons brood is op. Ook ik heb mijn grond en druivenstruiken moeten uitlenen en daarvoor geld gekregen. Van dat geld kon ik een poosje leven, maar als er niks verandert hebben wij straks niks meer om van te leven. Misschien komt er een tijd dat ik ons huis moet verkopen. Hoe moeten wij dan verder in het leven? En hoe moet ik nu voor

mijn kinderen zorgen? Misschien gaan we wel allemaal dood en dan helpt die nieuwe muur ons echt niet!' Dikke tranen rollen over haar wangen. 'Hoe lang kunnen mijn kinderen en ik dit nog volhouden', snikt ze. Dan stapt de derde vrouw naar voren. Ze schudt haar lange zwarte haren naar achteren en trekt haar omslagdoek strakker vast. 'Meneer Nehemia, u kwam van ver om samen met ons te bouwen aan Jeruzalem, de stad van onze koning David, maar ik vertel u dat onze families niet opgebouwd worden. 'Ik heb helemaal niks meer om voor mijn kinderen te zorgen en daarom heb ik mijn dochter moeten verkopen aan iemand die geld voor haar wilde geven. Zij werkt nu als slavin in het huis van iemand die haar werk en eten kan geven. Ik kreeg geld voor haar, maar het is verschrikkelijk, meneer! Stelt u zich eens voor: een kind verkopen, omdat wij anders allemaal doodgaan. We kunnen toch niet leven zonder geld en eten? Zullen dan alleen de rijke mensen in dit land kunnen blijven leven. omdat niemand voor ons zorgt? Doet u toch alstublieft iets voor ons en onze kinderen!'

Nehemia is erg geschrokken van de verhalen. Doodstil zit hij op zijn stoel. Hoe kon dit gebeuren? Dan zegt hij: 'Het is goed dat jullie gekomen zijn'. Ik zal kijken wat ik voor jullie kan doen. Hij denkt diep na en kan er die nacht gewoon niet van slapen. In z'n eentje kan hij dit probleem niet oplossen. Weer bidt hij: 'HEER, dit gaat niet goed maar wat kan ik doen? Wilt U mij helpen om een oplossing te bedenken?' In de volgende dagen groeit er een plan in zijn hoofd. Hij roept alle belangrijke en rijke mensen in de provincie bij elkaar. Als iedereen er is, begint hij: 'Luister mensen van Juda. Ik heb gehoord dat het niet goed gaat in onze provincie. Rijken worden steeds rijker en armen gaan bijna dood van de honger. Zij hebben tekort aan van alles om te kunnen leven. Dat is niet zoals God het bedoelde toen Hij ons, lang geleden, dit land gaf. Hij wilde dat er voor iedereen genoeg zou zijn. Daarom moeten wij nu nadenken hoe het beter kan. Hoe kan het leven in dit land voor iedereen weer goed worden? Zo, dat er voor iedereen genoeg is om te kunnen leven. Weet je, zegt hij, ik heb ook akkers van anderen geleend en gebruikt. Ik ga die grond aan de vorige eigenaars teruggeven. Zij hoeven mij daarvoor geen geld te geven, want het is hun eigen grond. Het is belangrijk dat zij weer voor zichzelf kunnen zorgen.' De rijken in de kring hebben goed geluisterd en beginnen te knikken. 'Een goed plan, Nehemia! Wij doen met je mee en geven ook alles terug. Wat fout ging gaan wij weer rechtzetten!' Daar gaan ze. Thuis regelen ze alles om de akkers, de olijfbomen, de druivenstruiken en de huizen terug te geven aan de mensen van wie ze die gebruikten. Zo krijgt iedereen weer genoeg om te kunnen leven. De vrouw die haar dochter moest verkopen krijgt haar meisje weer terug. Ze zijn dolblij. Zo gebeurt wat Nehemia bedacht. Om iedereen precies te laten weten waar het om gaat zegt Nehemia, zo vaak hij de kans krijgt: 'In dit land dat God ons beloofde en gaf, zullen we ons aan zijn afspraak

ken houden.’ Nehemia is dus niet alleen een bouwer maar ook een wijze minister. Een minister die zich samen met Gods volk wil houden aan de afspraken die God lang geleden maakte met Mozes.

Zelf geeft Nehemia het goede voorbeeld. Hij betaalt zelf alle kosten die hij maakt om samen met anderen de provincie te regeren. Hij betaalt zelf al het eten en drinken dat nodig is bij de vergaderingen. Het volk hoeft daarvoor geen extra belasting te betalen. Zo maakt hij duidelijk: dit zijn onze manieren in het land’. Gods land waar iedereen recht van leven heeft en waar we voor elkaar zorgen. In deze situatie werd dus één woord heel belangrijk. Ik heb het voor jullie opgeschreven: ‘Teruggeven’.

Afsluiting

Wijs de kinderen nog eens op de rugzak. ‘Weet je, nu ik die geschiedenis van Nehemia aan jullie heb verteld weet ik ineens wat ik met die tas ga doen. Het lijkt wel of er een lampje in mijn gedachten is aangegaan, zodat ik het beter begrijp. Wat denken jullie, zou dat woord uit de tijd van Nehemia ook hiervoor een oplossing zijn? Kan ik die tas zomaar meenemen naar mijn huis, omdat ik die eerlijk gevonden heb? Wat denk je? Kijk, twintig euro. Daar kan ik prachtige dingen van kopen, maar eigenlijk is die tas helemaal niet van mij. Het is wel zo dat de mens bij wie die tas hoort, niet weet dat ik hem heb, maar... ik moet de goede beslissing nemen, toch?’

Wat zouden jullie doen? Heeft dat, wat Nehemia met zijn mensen besprak volgens jullie ook te maken met die onbekende rugzak? Hoe dan? Bedenk met elkaar wat je zou kunnen doen: melden bij de afdeling ‘gevonden voorwerpen’ van de gemeente of bij de afdeling ‘gevonden voorwerpen’ van de NS, of misschien een naam opduikelen uit de portemonnee via een pasje of iets anders waardoor je de rugzak terug kunt geven. Plak eventueel een sticker met dat woord op de tas, zodat de kinderen met dat beeld in hun hoofd de ruimte verlaten.

Zing ter ondersteuning van dit verhaal een lied

- Jezus, open mijn oren, leer mij uw wil te verstaan
- Op Toonhoogte (oud) 434:1,2,3
- Uw woord is een lamp voor mijn voet en een licht op mijn pad.

Om over na te denken

- In de provincie Juda ging niet alles recht. Hoe noem je wat niet ‘recht’ gebeurt?’
- Nehemia werd boos. Wat doe jij als je boos bent over iets dat niet klopt?
- Wat deed Nehemia? Kunnen wij daarvan leren?
- Wat wil jij onthouden van deze geschiedenis?

Afsluitend gebed

Here God, wij willen U bedanken voor de geschiedenis die wij hoorden.

U bracht uw volk, lang geleden, in een nieuw land. Daar kon het leven omdat er voor iedereen genoeg was. U wilde ook dat mensen zelf zo leefden dat er voor iedereen genoeg was. Nehemia had dat goed begrepen. Toen er onrecht gebeurde, liet hij het volk opnieuw beginnen. Dat had hij van U geleerd. Dank U wel dat wij van U kunnen leren, hoe wij bij het samenleven voor elkaar kunnen zorgen. U liet daarover opschrijven in de Bijbel. Help ons om te leven zoals U hebt bedoeld. Uw Zoon Jezus deed het ons voor.

Amen

Auteur: JHP

Verder bouwen, desnoods met geweld

[Nehemia 5:1-19](#)

Mijn zusje heeft honger. Ze heeft haar broodje al op dat ze vanmorgen kreeg. En het duurt nog heel lang voor we weer gaan eten en wat krijgen. Er is geen geld om zomaar nog een broodje te kopen.

Ik heb nog een stukje over. Dat heb ik bewaard.

Maar iets bewaren vindt mijn zusje moeilijk. Ze is nog te klein. Mijn moeder zegt altijd, als ik Rachel weer eens niet snap: 'Jefta, jij bent ouder en wijzer, maar Rachel is nog klein. Als jij het goede voorbeeld geeft, dan leert ze het vanzelf.'

Mijn moeder heeft gelijk. Maar ik zit daardoor met een probleem. Ik zou wel mijn stukje brood aan mijn zusje willen geven, maar ik heb zelf ook honger. En wat ik weggeef, dat kan ik het niet zelf opeten. Ieder hapje is er weer één.

Rachel huilt heel zachtjes. Ik heb medelijden met haar. Omdat ik de oudste ben, weet ik nog veel meer dan dat ik het goede voorbeeld kan geven. Ik weet dat het goed is om voor een ander te zorgen. Dat je medelijden mag hebben met degene die het slechter heeft dan jij. Weet je wat ik doe? Ik déél mijn stuk brood met haar. Ja, dat doe ik. Ik trek Rachel op schoot en geef haar de helft van wat ik heb. Ze stopt met huilen en slaat haar armpjes met broodje en al om mijn nek. Samen eten we en kijken we om ons heen.

De stad is mooi en sterk geworden. De mensen zijn veilig. Iedereen hielp met het bouwen van de muur. Ook ik. Ik mocht stenen aangeven aan mijn vader en mijn oom. Die maakten er een mooie rechte muur van, om achter te kunnen wonen. Dat was een mooie tijd.

Maar nu ziet het er allemaal minder mooi uit. Veel mensen zijn arm en hebben geen eten. Wie werkt aan de muur heeft geen tijd om graan te verbouwen. Er zijn ook wel mensen die niet arm zijn. Die zijn juist heel rijk. Misschien hebben die zelf niet zoveel aan de muur gedaan toen die gebouwd werd. Als ik die mensen zie, word ik daar altijd een boos van. Zouden zij niet geleerd hebben wat ik heb geleerd over delen?

Nu worden de rijke mensen alleen maar rijker en de arme mensen armer. Dat komt doordat de arme mensen geld lenen van de rijke, maar niet voor niets. Ze moeten altijd veel meer terugbetalen dan ze geleend hebben. Dat schiet niet op, natuurlijk.

En dan is er nog iets wat me verdrietig maakt. Jafeth, mijn buurjongen is mijn vriend. Vroeger speelden we altijd samen. Maar nu kan dat niet meer. Hij moet werken bij rijke mensen. Dat hebben zijn ouders zo bedacht. Niet omdat ze dat zelf graag willen, maar omdat ze geld nodig hadden. Jafeth is een slaaf geworden. Dat zou ik echt nooit willen. Al kreeg ik bij die rijke mensen al het eten dat ik wilde. Ik zou niet weg willen bij pappa en mamma en bij Rachel.

'Nehemia, doe er iets aan!', riep mijn moeder op een dag.

Nehemia is onze leider. Hij is heel wijs. Ik denk dat het heel goed is dat ze dat aan hém vroeg. Ik kon zien dat hij heel boos was, toen hij hoorde wat er allemaal aan de hand is. Maar Nehemia gaf niet direct antwoord. Hij is niet zomaar zo wijs, weet je? Wat hij eerst deed was bidden tot God. Ik denk dat hij van Hem die wijsheid krijgt.

Toen ging hij met iedereen praten. Met rijke mensen, met arme mensen en toen vertelde hij wat er moest gebeuren.

Weet je wat dat is? We moeten allemaal naar de wetten van God luisteren en leven. Daarin staan zoveel dingen over hoe je goed met elkaar leeft. Er staat dat je geen rente mag vragen als je aan iemand iets uitleent. Je moet voor elkaar zorgen. Wie rijk is moet delen van wat hij heeft.

'Andere volken maken slaven en bij hen draait het allemaal om geld en macht', zegt Nehemia. 'Bij ons is dat anders. Jullie moeten niet op dat soort dingen vertrouwen, maar op God. Hij zorgt voor ons en jullie moeten dat ook voor elkaar doen.'

Ik ben blij dat ik mijn broodje heb gedeeld met Rachel. Dat is, denk ik, ook wat God had gewild dat ik zou doen. En ik hoop ook dat dat heel snel niet meer nodig is. Nehemia heeft gezegd dat alles anders moet. Dat er voor arme mensen gezorgd gaat worden door wie wel geld heeft. En dat alle slaven, ook Jafeth, weer vrij zullen zijn. Dan kunnen we weer samen eten en spelen zoveel als we willen.

Vertel!

- In de wereld hier en nu is er ook een verschil tussen arme en rijke mensen. Kan jou dat ook boos maken? Of verdrietig misschien?
- Wat deed Nehemia toen hij boos werd? Wat zouden we daar vandaag van leren?
- Wat zou jij kunnen of willen doen als je ziet dat mensen die minder hebben lijden? Wat zou er gebeuren als jij de helft van wat je hebt weggeeft aan iemand die niets heeft? Wat zou er gebeuren als iedereen dat deed?
- Boven het verhaal staat de titel 'Schuldsanering'. Dat is dat als mensen schulden hebben ze daar mee geholpen worden om eruit te komen. Letterlijk is 'saneren': 'gezond maken'. Wordt er in de tijd van Nehemia iets 'gezond' gemaakt dat 'ziek' was? (Wordt er iets heel gemaakt dat niet goed in elkaar zat?)

Auteur: MZ